

Parlament de paper

Enric Sòria, en els articles aplegats a 'Sermonari laic', aconseguix una prosa vigorosa, vehicle d'un interessant tràfic d'idees.

Sermonari laic. Enric Sòria. Editorial Germania. Col·lecció "Sagitari". Alzira, 1994.

No és gaire freqüent l'aparició de col·leccions de llibres dedicades a barallar-se amb els reptes de cada dia o amb les idees. Fa bo de veure, per això mateix, que una editorial jove —Germania, d'Alzira— encete una nova col·lecció que, sota la direcció de Gustau Muñoz, es decante decididament per un gènere que tots reclamen i pocs assumeixen. La nova col·lecció obre el foc amb aquests tres llibres, d'estil i temàtiques ben diferents: *Joan Fuster, el contemporani*, de Francesc Pérez Moragon, una recollida d'articles sobre les diverses facetes de l'escriptor de Sueca; *La teoria crítica avui. Horheimer, Adorno, Löwenthal*, de l'alemany Detlev Claussen, un conjunt d'articles molt interessant sobre la significació intel·lectual d'alguns dels components de l'Escola de Frankfurt, i en darrer terme, un nova obra d'Enric Sòria, *Sermonari laic*.

El llibre d'Enric Sòria permet als qui vivim més al sud del Sénia de llegir una selecció dels articles publicats al suplement d'*El Observador*, papers que tenien com a principals destinataris els valencians i que, paradoxalment, no vam poder llegir perquè aquest diari no es distribuïa al País Valencià. Per damunt de la temàtica, el que justifica a bastament la seua edició és la qualitat de la seua prosa, vehicle d'un intel·ligent tràfic d'i-

dees i d'una curiositat intel·lectual inescotable. Això, ens ho havien dit alguns lectors de Barcelona. I la lectura, ara i des d'ací, ho confirma. Perquè ben mirat i rellegit, el volum és un festival d'eloqüència literària, apresada en els grans mestres de la prosa periodística. Una prosa dotada de vigor i fluïdesa, directa i efi-

caç. Unes vegades col·loquial, d'altres irònica i fins i tot punyent, però sempre educada, tolerant, oberta al debat i a l'intercanvi intel·lectual.

En les paraules preliminars, i com sol ser habitual en els seus llibres, Sòria raona sobre el paper i el valor d'allò que escriu; així, en aquest llibre incideix en les

RAFA GIL

llums i les ombres del conreu de l'article d'opinió, l'eficàcia i els excessos. Considera que les tones de desfici que s'han produït en nom d'una autoproclamada intel·lectualitat no han de minvar el seu ús. En tot cas, s'ha d'aprendre dels errors i saber-ne els límits, ja que l'opinió és necessària i compleix una funció social saludable: "la de permetre que els ciutadans es comuniquen". Per un altre costat, aquesta mena d'articles són una temptativa de posar una mica d'ordre en el cafarnaüm dels esdeveniments: una pregunta, una recerca i una proposta. I per aquesta raó no és estrany que tinguen un to admonitori, ja que són una mena de "parlament de paper".

Els centres d'interès d'aquests articles, escrits l'any 1992, es vertebren des de la fiblada encara sensible que ocasionaren esdeveniments com ara la guerra a l'antiga Iugoslàvia i les tensions en les zones ex-soviètiques, la construcció europea, o l'empresonament d'insubmisos, fins a reflexions més independents de la quotidianitat immediata sobre la literatura i la llengua catalanes, la ciutat de València i alguns escrip-

Enric Sòria. La seua prosa és dotada de vigor i fluïdesa, directa i eficaç, però sempre educada, tolerant i oberta al debat.

tors estimats (Mann, Borges, Fuster, Espriu). Elabora les seues argumentacions al voltant d'un fet concret, i no deixa passar l'ocasió de denunciar la xenofòbia i el racisme, la intransigència i el proteccionisme cultural i polític, la mania de crear barreres físiques i mentals. Advoca, en canvi, amb apassionament, per la dignitat

humana, la qual creu que només es podrà desenvolupar mitjançant la solidaritat, el coneixement i el contacte amb els altres.

Triar és, al capdavant, definir-se. I els temes –i els arguments– triats són prou eloqüents: connecten l'autor amb la tradició assagística més preocupada pel desenvolupament del pensament crític

(Fuster i Aracil entre altres), que no s'accontenta amb les declaracions vagues i que posa tota la seua capacitat argumentativa a desarmar les mitificacions vives tant de casa nostra com de fora, amb la sana pretensió d'airejar una mica les preocupacions massa locals que ens dominen.

Francesc Calafat

Relectures de Salvat-Papasseit

Ferran Gadea ens ofereix una relectura antològica de Salvat-Papasseit que planteja una orientació clara: llegir el poeta des de la seva opció avantguardista.

Avantguardista: manifestos, cal·ligrames i altres poemes. Joan Salvat-Papasseit. Estudi preliminar i antologia de Ferran Gadea. Tàndem Edicions. València, 1994.

El centenari del naixement de Joan Salvat-Papasseit, poeta doblement popular –per la condició social i per la repercussió de la seva obra, o almenys de la seva figura, en un públic més ampli que el dels lectors habituals de poesia–, ha servit perquè Ferran Gadea ens oferís una relectura antològica del poeta que, des del mateix títol, planteja una orientació clara i deliberadament parcial: llegir Salvat-Papasseit des de la seva opció avantguardista.

Els criteris que guien aquesta proposta apareixen ben explicats en el notable estudi preliminar de Gadea, que situa amb precisió l'autor dins el que anomena "microclima" d'agitació artística posterior a la Gran Guerra, on les relacions d'alguns joves escriptors i artistes plàstics catalans amb corrents avantguardistes francesos i italians eren intenses. Breument però amb detalls suficients, Gadea perfila nítidament el Salvat-Papasseit activista d'aquestes novetats en un viu ambient d'intercanvi de revistes efímeres i minoritàries –"sectàries", en deia Foix–, de manifestos i declaracions programàtiques, de

La rosa (als llavis). El Salvat-Papasseit tardà també fa avantguarda.

provatures i ampliació dels espais poètics.

Sobre la tria "avantguardista", no sembla que Salvat-Papasseit en surti gaire beneficiat: els tres manifestos són més aviat oblidables, i els poemes seleccionats, amb un evident domini dels primers llibres del poeta, traeixen una qualitat desigual. La raó d'això es troba, segurament, en el concepte d'avantguarda manejat per Gadea, que ha escollit exclusivament els cal·ligrames i altres poemes on el vers apareix fragmentat, no hi ha puntuació o es juga amb la disposició del text i els cossos tipogràfics; és a dir, que ha considerat com a signe d'avantguardisme la mera ruptura formal del text. Aquest criteri és plenament deutor de l'escolàstica establerta per Joaquim Molas des dels anys seixanta en

relació amb l'avantguarda. Així, Gadea insisteix en el pròleg a presentar les últimes obres de Salvat-Papasseit –les menys representades en l'antologia– com a més allunyades de l'avantguardisme, a causa del conreu de la cançó popularitzant, de "poemes d'estructura tradicional". Però el cas mateix de Guillaume Apollinaire, esmentat per Gadea com a trajectòria coherentment avantguardista, pot ajudar-nos a posar en dubte el criteri de la tria: és menys avantguardista Apollinaire quan escriu el *Bestiaire*, de clara inspiració medieval, que quan fa cal·ligrames? Doncs no, altrament el Salvat-Papasseit tardà d'*El poema de la rosa als llavis* alterna cal·ligrames i altres transformacions textuais amb cançons que traspuen un popularisme culte, amb ressons de Dante i de Marc, per exemple. Potser hauríem, doncs, de compartir la visió crítica de Foix sobre un cert avantguardisme de vernís de Salvat-Papasseit, especialment present en aquesta antologia, i assajar una lectura del poeta centenari menys restrictiva, menys formalista i més complexa, prenent com a referència i context de l'autor el ric i essencial entreteiximent d'impulsos i conceptes antiromàntics i clasicistes dels escriptors de la primera avantguarda, és a dir, l'anterior al surrealisme.

F. Xavier Dilla